

Tillsyn över fjärrvärmeanläggningar

Trelleborgs kommun

MILJÖFÖRVALTNINGENS RAPPORT NR 3/2011

Bakgrund

Samhällsbyggnadsnämnden utövar tillsyn och kontrollerar att miljöbalken följs vid miljöfarliga verksamheter i Trelleborgs kommun. Genom att samordna tillsynen i en tillsynskampanj, "Tillsyn över fjärrvärmeanläggningar", kan arbetet utföras effektivare.

Projektet *"Tillsyn över fjärrvärmeanläggningar"* genomfördes våren 2009.

Vid tillsynen kontrollerades att företagen följer miljöbalkens allmänna hänsynsregler, som bl. a säger att *"Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön"*.

Samhällsbyggnadsnämnden skall som tillsynsmyndighet kontrollera efterlevnaden av miljöbalken samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken samt vidta de åtgärder som behövs för att åstadkomma rättelse. Enligt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899) tilldelas tillstånds- eller anmälningspliktiga verksamheter en kod utifrån SNI (svensk näringsgrensindelning).

De fjärrvärmeanläggningar som finns i Trelleborgs kommun har en SNI-kod där de första fyra siffrorna talar om vilken tillverkning företaget har medan en eventuell tilläggsbokstav efter ett bindestreck anger den process som föranleder miljöprovningen.

Vattenvårds-, luftvårds-, kemikalie- och avfallsfrågor är aktuella på nästan samtliga fjärrvärmeanläggningar.

Mål

Målet med "Tillsyn över fjärrvärmeanläggningar" är att minimera utsläpp av miljöfarliga ämnen till luft, mark och vatten samt att förebygga driftsstörningar som kan medföra betydande miljöpåverkan till framförallt luft och vatten.

Tillsynsmetodik

Tillsynskampanjen över fjärrvärmeanläggningar inleddes med att respektive företag kontaktades via telefon med information om att tillsyn över fjärrvärmeanläggningar kommer att genomföras under våren och sommar år 2009.

Miljöförvaltningen informerade kort om vad tillsynen går ut på och att miljöförvaltningen utgår från de lagar och regler som finns för fjärrvärmeanläggningar enligt miljöbalken, dess förordningar och föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken. Eftersom miljöförvaltningen av erfarenhet vet att *egenkontrollen* enligt miljöbalken är ganska dåligt upprättad på de mindre fjärrvärmeanläggningarna samt att kontroll över verksamheter avseende 2 kapitel i miljöbalken *om allmänna hänsynsregler m.m.*, inte är införlivad i verksamheternas rutiner, gav miljöförvaltningen företagen råd och anvisningar om bättre kontroll av verksamheten. Miljöförvaltningen delade ut informationsmaterial och checklistor till dem som behövde.

Följande delar som ska finnas i egenkontrollprogrammet kontrollerades under inspektionen:

- Kemikaliehantering
- Miljöpåverkan – luft, vatten och mark
- Avfallshantering
- Buller

Vid inspektionerna genomgicks även:

- Betydelsen av att C-verksamheter har egenkontrollprogram enligt miljöbalken och förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:899)
De som inte omfattades av ovannämnda förordning tilldelades information om kontroll av verksamheten enligt 2 kapitel i miljöbalken *om allmänna hänsynsregler m.m.*

Inspektionerna utfördes bl.a. med hjälp av inspektionsprotokoll, förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll och en checklista, speciellt anpassad för fjärrvärmeanläggningar. Inspektionsrapporter och eventuellt beslut tillställdes företagen efter besöken.

Regelöversikt

Miljöbalken är tillämplig på alla fjärrvärmeanläggningar oavsett storlek och processteknik.

Förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:899) gäller för alla verksamhetsutövare med yrkesmässig verksamhet, som skall anmälas eller kräver tillstånd enligt miljöbalken. Enligt förordningen skall det finnas en fastställd och dokumenterad fördelning av ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten enligt miljöbalken och alla föreskrifter som meddelats med stöd av miljöbalken.

Det skall finnas rutiner för att kontrollera att utrustning för drift och kontroll hålls i gott skick, för att förebygga olägenheter för människors hälsa och miljön. Kontrollen skall finnas nedskriven.

Verksamhetsutövaren skall kontinuerligt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten från hälso- och miljösynpunkt. Resultat av undersökningar och bedömningar skall skrivas ned. Föreligger olägenhet eller fara för hälsa eller miljön, skall tillsynsmyndigheten (miljöförvaltningen) omedelbart underrättas.

Verksamhetsutövaren skall förteckna de kemiska produkter som hanteras och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt.

Den kemiska förteckningen skall innehålla följande uppgifter om produkterna:

1. Produktens namn,
2. Omfattning och användning av produkten,
3. Information om produktens hälso- och miljöskadlighet, samt
4. Produktens klassificering med avseende på hälso- eller miljöfarlighet.

Vidare ska verksamhetsutövaren enligt miljöbalken tillämpa bästa möjliga och tillgängliga teknik i sina processer.

Fjärrvärmeanläggningar i Trelleborgs kommun

Tillsynsbesök utfördes på samtliga 6 fjärrvärmeanläggningar i Trelleborgs kommun där samtliga eldar med biobränsle, framförallt halm. Generellt uppmärksammades att fjärrvärmeanläggningar expanderat ekonomiskt samt att deras processer blivit säkrare och miljövänligare. Den största av de besökta fjärrvärmeanläggningar har genomgått verksamhetsändringar i form av expansion av verksamheten som innebar en betydande årlig minskning av bl.a. koldioxid med 86 procent. Den utökande verksamheten medför även att kvävedioxid ökar med 5 procent och stoftpartiklar med storlek PM 10 ökar med 16 procent. Eftersom bakgrundsnivån där anläggningen skall lokaliseras troligtvis är lägre än i centrala Trelleborg och eftersom inga bostäder finns i den dominerande vindriktningen, bedöms att utsläppen till luft inte medför överskridande av miljö kvalitetsnormerna.

Egenkontrollprogrammet

Trots ökad miljömedvetenhet kände de flesta ansvariga inom fjärrvärmeanläggningarna inte till förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll enligt miljöbalken. På de flesta fjärrvärmeanläggningar saknades tillfredställande fastställd och dokumenterad fördelning av ansvaret för de frågor som gäller för verksamheten enligt miljöbalken och föreskrifter som meddelats med stöd av den. Verksamhetsutövarna informerades om förordningen om egenkontroll och uppmanades om att upprätta ett egenkontrollprogram. En förenklad sammanfattning av förordningen om verksamhetsutövarens egenkontroll tilldelades verksamhetsutövaren vid tillsynsbesöket ihop med vägledning och checklistor för hur företagen ska inrätta egenkontrollprogrammet.

Kemikaliehanteringen

De kemikalier som framförallt används på de större fjärrvärmeanläggningarna i Trelleborgs kommun är natriumhydroxid och saltsyra för pH-justerings av spädvatten och kondensat. För smörjning används petroleumdestillat. Som rengöringsmedel av olika processdelar används natriumhydroxid, natriumklorid och citronsyra.

Tillsynsbesöken ledde till att samtliga ansvariga för fjärrvärmeanläggningar fick se över sina säkerhetsdatablad och uppdatera dem. Den kemiska förteckningen antingen saknades eller var bristfällig. Förvaringen av kemikalier var hos samtliga bristfällig.

Miljöpåverkan - Vatten

Mindre fjärrvärmeanläggningar har normalt inte några utsläpp av processvatten.

Inga golvbrunnar påträffades i verkstadslokalerna. Kunskapen om möjligt läckage av oönskade ämnen till avlopp var tillfredställande.

Dock har en fjärrvärmeanläggning haft problem med något högre värde på vissa metaller i vattnet från rökgaskondenseringen, där en bäck är recipient.

Miljöpåverkan - Luft

Biobränsleeldning ger upphov till emissioner som kommer från själva förbränningsprocessen samt från bränslets innehåll av ämnen som kväve, kol, svavel och metaller. Hur hög halten av dessa ämnen är baseras på växternas förmåga att ta upp ämnen samt växtplatsens ursprungliga premisser. Rökgaserna släpps ut i den till verksamheten tillhörande skorstenen.

Innan rökgaserna släpps ut i luften ska de vara renade. Hur mycket av exempelvis kvävedioxid och stoft som får släppas ut i luften varierar mellan fjärrvärmeanläggningarna beroende på deras storlek. 5 av 6 verksamheter har inga problem med kontrollen av rökgaserna. En av fjärrvärmeanläggningarna har haft driftsproblem som idag visar sig inte enbart beror på att

verksamhetsutövaren saknade egenkontroll utan även beror på att anläggningen är anpassad för viss kapacitet som underskrids. För att kunna öka sin kapacitet behöver anläggningen utöka. Om inte anläggningen utökar måste andra åtgärder vidtas. Problemet i anläggningen har vid flera tillfällen orsakat dålig lukt och stoftnedfall på ett villaområde mittemot anläggningen. I dagsläget diskuteras åtgärder som ska vidtas på anläggningen.

Avfallshantering

Avfall som uppstår på en fjärrvärmeanläggning är bl.a. aska. Samtliga anläggningar har valt att antingen använda askan för gödning av åkermark eller för att sprida den i skog som kompensationsgödning, d.v.s. kompensera för det näringsbortfall som sker när biomassa avlägsnas ur skogen.

De slaggklumpar som bildas av bottenaskan och som är för stora och hårda att krossa deponeras på SYSAV:s deponi.

Övrigt avfall som kan uppstå på en fjärrvärmeanläggning är: lysrör, batterier, spillolja och slam från oljeavskiljare. Miljöförvaltningen hade inga synpunkter på avfallshantering på fjärrvärmeanläggningarna.

Buller

Eventuellt buller som kan uppstå på de större anläggningarna är transportbuller. Dock sker transportererna alltid dagtid och inte i stor omfattning. Hittills har miljöförvaltningen inte fått något bullerklagomål avseende transporten.

Uppföljning av fjärrvärmeanläggningar

Miljöförvaltningen har förelagt samtliga verksamhetsansvariga vid fjärrvärmeanläggningarna om vissa smärre åtgärder som kommer att följas upp vid nästa inspektionstillfälle.

MILJÖFÖRVALTNINGEN

Sanja Culjak
miljöinspektör